

3. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Морзе Н. В. – К.: Видавнична група ВНУ, 2006. – 352 с., електрон. опт. диск (CD-ROM).
4. Іванов І. Ю. Лінгводидактичний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови / І. Ю. Іванов // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – Луганськ. – 2010. – №22. – С. 254 – 260.
5. Андрагогічні проблеми у підготовці викладачів для системи післядипломної освіти: Посібник / [Пехота О. М., Пуцов В. І., Набока Л. Я., Старева А. М.]. – К., 2006. – 96 с.

Іванов І. Ю.

**ПУТИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА**

В статье рассматриваются требования к учителям-словесникам по применению ИКТ в профессиональной деятельности. Определяются пути усовершенствования их информационно-коммуникационных компетенций в системе повышения квалификации.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, компетенция, андрагогика.

Ivanov I. Y.

**WAYS OF IMPROVING INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCIES OF THE
TEACHER OF LINGUISTICS**

The article examines the requirements for teachers of linguistics to apply ICT in their professional activities. Identifies ways to improve their information and communication competence in the training.

Key words: information and communication technology, competencies, andragogics.

УДК 004:371.3:811.161.1

Митрофанова О.Г., Місюченко С.І.

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ
НА УРОКАХ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ**

Стаття присвячена доцільності та ефективності використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках російської мови, формам і методам активізації розумової діяльності школярів, інноваціям в індивідуальному навчанні і корекції знань.

Ключові слова: інформаційні і комунікативні технології, електронні посібники, проектні, мультимедійні, інтерактивні моделі, комунікативні компетенції.

Звична картина: дитина біля телевізора, дитина з телевізійною приставкою, дитина з плеєром, учень за комп'ютером. Скільки часу можна впродовж дня проводити з технікою? Не рахували? Ми поцікавилася в учнів своєї школи і з'ясували, що ці п'ять-шість годин непомітно пролітають, коли діти сідають "пограти" один на один або групою з "мислячим", але безсловесним і бездушним партнером. Порахуйте, скільки годин це буде впродовж місяця і року! Увесь цей час дитина опиняється в духовному вакуумі, коли вона не має змоги спілкуватися (і письмово, і усно). Адже саме спілкування є важливим чинником у праці, громадському житті, і тим, хто ним не володіє, загрожує ізоляція від суспільства.

Ми є учасниками становлення нової системи освіти. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу. Традиційні засоби передачі інформації поступаються місцем перед використанням інформаційно-комунікативних технологій. У цих умовах учителям необхідно орієнтуватися в широкому спектрі інноваційних технологій, ідей, шкіл, напрямів.

Захоплений новими технологіями, мудрий учитель використовує тільки ті здобутки, які допомагають йому розкрити, розвинути й реалізувати здібності дитини.

Педагоги нашої школи давно зрозуміли, що при традиційному підході до освіти важко виховати особистість, яка здатна жити в сучасному світі. Поєднання освіти з інформаційно-комунікативними технологіями в порівнянні з традиційним навчанням має перевагу – сприяння активізації аналітичної діяльності учнів. Передбачається не лише відтворення інформації, але й оперування нею. Особливо це доречно розвивати на уроках філологічного напрямку.

Перед учителями-лінгвістами постають нові завдання:

- створення атмосфери зацікавленості кожного учня в роботі класу;
- стимулювання учнів до висловлювань, використання різних варіантів виконання завдань, креативності мислення;
- використання дидактичного матеріалу, який дозволяє учневі вибрати найбільш оптимальні види і форми навчального змісту;
- оцінка діяльності учня не лише за кінцевим результатом (“правильно-неправильно”), а й за процесом його досягнення;
- заохочення прагнення учня знаходити власний спосіб виконання завдань, аналізувати підходи до роботи інших школярів, вибрати й освоювати найбільш раціональні;
- створення педагогічних ситуацій спілкування на уроці, що дозволяє кожній дитині виявляти ініціативу, самостійність, вибрати варіант роботи;
- створення умов для самовираження учня.

Упровадження інформаційно-комунікативних технологій в освітнє середовище уроку дозволяє підвищувати і стимулювати інтерес учнів, активізувати розумову діяльність і ефективність засвоєння матеріалу, індивідуалізувати навчання, підвищувати швидкість викладу й засвоєння інформації, а також здійснювати корекцію знань.

Учителі нашої школи застосовують різноманітний ілюстративний матеріал, мультимедійні та інтерактивні моделі, які піднімають процес навчання на якісно новий рівень. Не можна не враховувати і психологічного чинника: сучасній дитині набагато цікавіше сприймати інформацію саме в такій формі, ніж за допомогою застарілих схем і таблиць. При використанні комп'ютера на уроці інформація подається не статичною, не озвученою картинкою, а динамічними відео- і звукорядом, що значно підвищує ефективність засвоєння матеріалу.

У практику багатьох педагогів увійшло використання різних видів комп'ютерних програм:

1. Навчальні (наставницькі) програми використовуються переважно при поясненні нового матеріалу для максимального його засвоєння.
2. Програми-тренажери – для формування та закріплення умінь і навичок, а також для самопідготовки учнів; вони використовуються, коли теоретичний матеріал уже засвоєний.
3. Контролюючі програми – для контролю певного рівня знань і умінь. Цей тип програм передбачає різноманітні перевірочні завдання, зокрема в тестовій формі.
4. Демонстраційні програми – для наочного сприйняття навчального матеріалу описового характеру, різноманітних наочних посібників (картини, фотографії, відеофрагменти).
5. Інформаційно-довідкові програми – для виведення необхідної інформації з підключенням до освітніх ресурсів Інтернету.
6. Мультимедіа-підручники – комплексні програми, що поєднують у собі більшість елементів зазначених видів програм.

Таким чином, використання інформаційно-комунікативних технологій може підвищувати ефективність освітнього процесу, виконувати завдання, що стоять перед педагогами у справі виховання всебічно розвиненої творчої особистості.

Система нашої методики роботи зумовлена трьома чинниками. По-перше, синтезом індивідуальних особливостей розвитку і рівнем професійної компетентності. По-друге,

психолого-педагогічними особливостями учнів – мислячі, активні, цілеспрямовані, з високим рівнем сформованості навичок). По-третє, специфікою предмета, що викладається: російська мова є засобом спілкування і формою передачі інформації, засобом зберігання і засвоєння знань, частиною духовного життя, засобом залучення до багатств російської культури й літератури.

Суспільство потребує компетентного, із сформованими комунікативними навичками випускника, що вміє працювати в команді, брати на себе відповідальність за рішення проблем, готового до постійної самоосвіти. Від сучасної людини вимагають розвиненого креативного мислення, стійких навичок до самоаналізу, рефлексії, критичної самооцінки.

Тому завданням методичної системи навчання є формування і розвиток комунікативної, мовної та лінгвістичної (мовознавчої), культурознавчої компетенцій.

1. Мовна компетенція (тобто обізнаність школярів у системі рідної мови) реалізується у процесі вирішення таких пізнавальних завдань:

- формування в учнів науково-лінгвістичного світогляду;
- озброєння школярів основами знань про рідну мову;
- розвиток мовного й естетичного ідеалу (тобто уявлення про прекрасне в мові й мовленні).

2. Комунікативна компетенція (тобто обізнаність школярів в особливостях функціонування рідної мови в усній і письмових формах) реалізується в процесі вирішення наступних практичних завдань:

- формування міцних орфографічних і пунктуаційних умінь і навичок (у межах програмних вимог);
- оволодіння нормами російської літературної мови, збагачення словникового запасу й граматичної будови мовлення учнів;
- навчання школярів умінню послідовно і зв'язано викладати свої думки в усній та письмовій формі.

У результаті вивчення російської мови учні повинні вільно користуватися нею в усіх галузях суспільства її застосування.

3. Лінгвістична компетенція – це знання учнів про науку “Російська мова”, її розділи, наукові цілі вивчення мови, елементарні відомості про методи, етапи розвитку, про видатних учених-лінгвістів.

На наш погляд, основною компетенцією є комунікативна, оскільки вона визначає рівень володіння мовою, є засобом спілкування, соціалізації та адаптації учнів у сучасному світі.

Основна проблема – створення відкритого мовного простору: перехід у викладанні з предметного рівня на вивчення мови як засобу спілкування.

Згідно з нормативними документами поняття “Комунікативна компетенція” визначається наступними чинниками:

- 1) обізнаність у лінгвістичній теорії, усвідомлення її як системи правил і загальних приписів, що регулюють уживання засобів мови в мовленні;
- 2) знання мовознавчої теорії, володіння основними видами мовленнєвої діяльності;
- 3) володіння основними мовними (визначати, класифікувати тощо) і мовленнєвими (вибирати, актуалізувати) уміннями;
- 4) здатність аналізувати мовленнєву ситуацію і відповідно до неї вибирати програму (вербальну і невербальну) мовленнєвої поведінки.

В основі наших уроків з російської мови лежить практично-орієнтований підхід, що спирається на досвід практичної діяльності учнів, передбачає створення освітньої ситуації (за А.В. Хуторським), основними складовими якої є:

- освітня напруженість;
- уточнення об'єкту, що вивчається;
- конкретизація завдань;
- рішення ситуацій;

- демонстрація отриманих знань;
- систематизація вивченого;
- робота з культурно-історичними аналогами;
- рефлексія.

Технологія комунікативного навчання – навчання на основі спілкування – дозволяє успішно розвивати й удосконалювати здатність учнів до мовленнєвої взаємодії та соціальної адаптації. Навчання на основі спілкування є сутністю інноваційних технологій, воно передбачає особистісну його орієнтацію.

Діяльнісний підхід зумовлює використання таких методів навчання: дискусія, діалог, полеміка, обговорення в групах (метод дзижчання), “снігова грудка”, метод проєктів, презентація.

На жаль, у матеріалі підручників з російської мови практично не знаходить відображення жодна з сучасних технологій. Тому, крім підручника, застосовуємо електронні освітні ресурси, розроблені самостійно, відібрані з мережі ІНТЕРНЕТ, дидактичний матеріал, зошити з друкованою основою, тести, таблиці, проєктні роботи. Найчастіше використовуємо такі форми організації освітньої діяльності:

- індивідуальні;
- групові (групи формуються за рівнем розвитку мотиваційного, змістовно-операційного і вольового компонентів особистості учня);
- фронтальні;
- колективні.

Досвід показує, що особливо ефективними є нестандартні уроки та композиція “урок + позакласний захід” (є можливість продовжити вивчення навчального матеріалу на заняттях гуртків, факультативів, елективного курсу). Ця форма організації заняття дозволяє залучити кожного учня до навчальної діяльності відповідно до його психологічних особливостей, здібностей і бажань, дає можливість школяру вибирати при вивченні матеріалу або рівень обов’язкових результатів, або більш складний.

Однією зі специфічних особливостей уроків російської мови є великий обсяг письмових робіт, які необхідно здійснити для оволодіння відповідними компетенціями. Розвиток інформаційних технологій дозволяє інтенсифікувати викладання російської мови, підвищувати темп сучасного уроку, збільшувати обсяг комунікативних вправ за рахунок скорочення часу на переписування, вирішувати актуальні завдання, пов’язані з різноманітною діяльністю школяра в процесі свідомого оволодіння компетенціями.

Електронний посібник з російської мови, як правило, досить об’ємний, але, незважаючи на це, учителі й учні зможуть легко знайти потрібні їм сторінки завдяки наявності змісту, гіперпосиланням і кнопкам, що управляють; вони дозволяють переходити з однієї сторінки на іншу, безпосередньо до вправ або до правил, у початок розділу, до змісту.

Такий посібник сприяє розвитку інтересу до вивчення російської мови не лише як до шкільного предмета, але і як до багатого та місткого вираження думки. У дидактичному матеріалі практикуємо використання афоризмів, висловлювання мислителів минулих століть, що спонукає до морального виховання учнів.

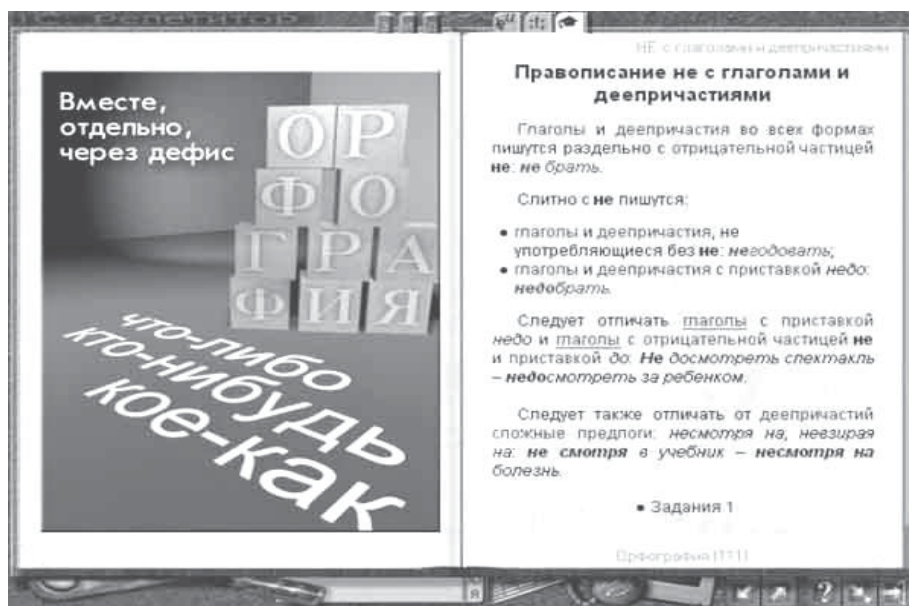
До викладених матеріалів слід ставитися як до орієнтовних, вони допомагають учителю творчо підходити до організації уроку в конкретних умовах: робота в тій або іншій школі, в тому або іншому класі.

Електронний посібник складається з таких частин:

- теоретичне пояснення (текстовий виклад, таблиці, схеми, ілюстративний матеріал);
- дидактичний матеріал (вправи, диктанти, тести, творчі роботи);
- підсумкові контрольні роботи;
- система оцінювання.

Чергування традиційних методів вивчення матеріалу з роботою на комп’ютері значно підвищує інтерес учнів до уроків російської мови. Властиве цьому віку прагнення отримати

гарну оцінку може бути реалізоване всіма учнями за умови активної, творчої роботи. Поетапний перехід від одного типу програми до іншого дозволяє дитині засвоїти тему.

Цей посібник може бути використаний не лише вчителями, але й учнями для самостійної роботи, що сприяє формуванню в школярів логічного мислення, мовленнєвих компетенцій, пізнавальної активності.

Комп'ютер як сучасний технічний засіб має виняткові навчальні можливості:

1. Комп'ютер як демонстраційний засіб наочності (інтерактивної наочності). Особливо активна взаємодія школяра з динамічними таблицями, опорними схемами. Вони заповнюються в ході бесіди, під час самостійної роботи з використанням довідкових матеріалів. Усе це полегшує сприйняття і розуміння граматичного матеріалу, дозволяє яскраво зобразити наочність, матеріалізувати її за допомогою підкреслень, кольору, вирішувати лінгвістичні завдання. У дітей розвиваються уміння, що формують мовну компетенцію: користуватися інформацією з різних джерел, будувати схеми, працювати з лінгвістичними словниками, проводити аналіз мовних одиниць, явищ.

2. Важливе місце в роботі над формуванням мовленнєвих умінь учнів, їхньої комунікативної компетенції відводиться вправам з текстами. В електронному форматі добираємо тексти різних стилів, типів, жанрів, вони супроводжуються ілюстративними матеріалом. Використовуючи можливості комп'ютера, учні визначають стиль висловлювання, його характерні риси, виділяють тему, складають план, знаходять і підкреслюють образотворчі засоби мови тощо. Таку роботу проводимо як в індивідуальному, так і в груповому режимі, який дозволяє реалізовувати провідну діяльність підліткового періоду, – спілкування з однолітками. Діти вчать правильно викладати свої думки, дотримуватися вимог будови тексту, висловлювати ставлення до фактів і явищ навколишньої дійсності, до прочитаного й почутого. виправлення мовленнєвих і граматичних помилок при корекції деформованих текстів сприяє засвоєнню основних лексичних, граматичних норм сучасної російської літературної мови. Таким чином, учні здійснюють мовленнєвий самоконтроль, оцінюють власне і чуже мовлення щодо його правильності.

Робота з текстом – це одна з можливостей навчити школяра, спостерігати, аналізувати, узагальнювати, самостійно мислити.

Новодевичий монастырь — одна из наиболее значительных после Кремля достопримечательностей Москвы. Расположен Новодевичий монастырь в Лужниках, на полуострове, окружённом с трёх сторон лентой Москвы-реки. Он представляет собой ансамбль из 14 зданий XVI—XVII вв. различного назначения: это крепостные стены и башни, жилые и хозяйственные постройки, колокольня и церкви. Здесь располагался богатый женский монастырь, среди его монахинь были родственницы московских царей, бояр.

Монастырь — мощная крепость, выдержавшая не одну вражескую осаду. Длина стен составляет 900 метров. Высота, определяемая рельефом местности, колеблется в пределах от 7 до 11 метров. Толщина стен — 5 метров. На стене, как и во всякой крепости подобного типа, имеется широкая, защищённая зубцами площадка, по которой можно обойти вокруг всего монастыря.

3. Для розвитку зв'язного монологічного мовлення практикуємо роботу з текстовими редакторами, які дозволяють моделювати структуру власного твору, маніпулюючи не окремими словами, а цілими блоками (надфразовою єдністю, абзацами).

Таким чином, використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках формує високий рівень мотивації, інтерес до навчальної діяльності, сприяє розвитку в кожного школяра власної освітньої траєкторії, формуванню мовних, комунікативних умінь і навичок, що забезпечують вільне володіння російською мовою в різних галузях і ситуаціях спілкування.

Проте, слід зазначити, що провідна роль на уроці залишається за вчителем, а комп'ютер разом з іншими засобами навчання виступає лише багатофункціональним помічником і методичним інструментом. Комп'ютерна підтримка має бути одним із компонентів освітньої діяльності і застосовуватися тільки там, де це доцільно. Використання інформаційно-комунікативних технологій має бути методично продуманим і науково обґрунтованим.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Азимов Э. Г. Методическое руководство для преподавателей по использованию дистанционных технологий в обучении русскому языку как иностранному. – М., 2004.
2. Бовтенко М. А. Создаем компьютерные учебные материалы самостоятельно // Информационные технологии в обучении языку. 2004. – <http://www.itlt.edu.nstu.ru/article11>
3. Захаров В. Н. Филология в информационных проектах РГНФ // Тезисы докладов, представленных на научной конференции “Современные информационные технологии и филология”. URL:http://www.imli.ru/nauka/conference/2005/inf_fil/zaharov.
4. Кедрова Г.Е. Проектирование Интернет-учебников по русскому языку: базовые принципы. // Материалы международного конгресса “Русский язык: исторические судьбы и современность”. – М., 2001. – <http://www.philol.msu.ru/~rlc2001/abstract/abst.htm>
5. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2 – С.58 – 66.

Митрофанова Е.Г., Мисюченко С.И.

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Статья посвящена целесообразности и эффективности использования информационно-коммуникативных технологий на уроках русского языка, формам и методам активизации мыслительной деятельности школьников, инновациям в индивидуальном обучении и коррекции знаний.

Ключевые слова: информационные и коммуникативные технологии, электронные пособия, проектные, мультимедийные, интерактивные модели, коммуникативные компетенции.

INFORMATIVE-COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES ON THE LESSONS OF RUSSIAN LANGUAGE

The article is devoted to expedience and efficiency of the use of informative-communicative technologies on the lessons of Russian language, to the forms and methods of activation of cogitative activity of schoolchildren, to the innovations in the individual teaching and correction of knowledge.

Key words: information and communicative technologies, electronic manuals, project, multimedia, interactive models, communicative competency.

УДК 378.046.4

Назаренко В.С.

***РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ***

У статті розглядається проблема оволодіння вчителями інформаційно-комунікаційними технологіями. На прикладі діяльності закладів післядипломної освіти з'ясовано досвід підвищення кваліфікації педагогічних кадрів з даного питання, визначено підходи до формування інформаційно-комунікаційних компетентностей учителів.

Ключові слова: неперервна освіта, інформаційно-комунікаційні технології, освітні веб-ресурси, мережа Інтернет, самоосвіта.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний період розвитку суспільства характеризується кардинальними змінами в сфері взаємодії людини та інформації. Розбудова інформаційного суспільства є одним із пріоритетних завдань розвитку людства та безпосередньо пов'язана зі зростаючою потребою громадян у постійному підвищенні кваліфікації, оновленні знань, засвоєнні нових видів діяльності. Така тенденція обумовила необхідність забезпечення адекватності освіти динамічним змінам, що відбуваються в природі та суспільстві, інформаційному середовищі, яке оточує людину, стрімкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Якісно новими рисами, що характеризують інноваційну освітню парадигму, є орієнтація на особистість; перехід від репродуктивної моделі навчання до продуктивної, ціннісно-орієнтованої; варіативність та багатоукладність освіти; діяльнісний характер процесу пізнання. Найважливішою складовою нової парадигми виступає ідея безперервного навчання, усвідомлення доцільності якої передбачає формування переконання індивіда в тому, що будь-які його знання є відносними, відтак їх ґрунтовність виникає лише за умови постійного оновлення та поповнення. Реалізація окресленої ідеї спрямована на подолання основного протиріччя сучасної освітньої системи: між стрімким темпом зростання інформації та обмеженими можливостями її засвоєння людиною в період навчання. Це змушує навчальні заклади післядипломної освіти, насамперед, формувати в учителів уміння здобувати потрібну інформацію, екстрагувати з неї необхідні знання [7]. За допомогою комп'ютера з відповідним чином дібраним програмним забезпеченням вчитель може застосовувати засоби мультимедіа, які не тільки підвищують наочність навчання, а й підсилять зацікавленість учнів у здобутті знань, що, у свою чергу, сприятиме активізації їх пізнавальної діяльності. Проте серед педагогічної спільноти поширена традиційна думка, що комп'ютери в школі потрібні тільки для викладання інформатики, яка стоїть осібно щодо інших шкільних дисциплін. Цей технічний засіб рідко коли сприймається в ролі інтелектуального партнера, ненав'язливого тренера, безпристрасного екзаменатора, терплячого репетитора й одночасно довідника.